

REPUBLIKA SRBIJA
NARODNA SKUPŠTINA
OSMA POSEBNA SEDNICA
15. jun 2017. godine

(Sednica je počela u 12.15 časova. Predsedava Maja Gojković, predsednik Narodne skupštine.)

*
*   *

PREDSEDNIK: Poštovane dame i gospodo, poštovani narodni poslanici, poštovane ekscelencije, otvaram Osmu posebnu sednicu Narodne skupštine Republike Srbije u Jedanaestom sazivu.

Kao što vam je poznato, ovu posebnu sednicu sazvala sam da bi se Narodnoj skupštini obratila Njegova ekscelencija gospodin Norbert Lamert, predsednik Nemačkog bundestaga.

Čast mi je da, u ime Narodne skupštine i u svoje ime, pozdravim Njegovu ekscelenciju gospodina Norberta Lamerta.

(Aplauz.)

Pored njega, pozdravljam poslanike Bundestaga gospodina Štefana Albanija i Fridriha Ostendorfa, kao i ostale članove delegacije.

(Aplauz.)

Takođe mi je čast da pozdravim prisutne članove Vlade Republike Srbije, kao i predstavnike diplomatskog kora u Republici Srbiji.

(Aplauz.)

Sada molim Njegovu ekscelenciju gospodina Norberta Lamerta da nam se obrati.

Izvolite.

NORBERT LAMERT: Poštovana gospodo predsednice Skupštine, uvažene kolegice i kolege Narodne skupštine, ekscelencije, dragi gosti, želim srdačno da se zahvalim na ljubaznom pozivu i u ime svojih kolega iz Nemačkog bundestaga i na

posebnoj privilegiji da danas imam čast da u nekom internom ali i, s obzirom na to da se javno prenosi, javnom dijalogu razmišljam o uzajamnim namerama o kreiranju naše budućnosti u Evropi.

Naša poseta ovde u Beogradu je izraz našeg interesovanja za vašu zemlju, njenu istoriju, njenu kulturu. Ono što nas zanima jeste pre svega najnoviji razvoj, uključujući perspektivu koja će se razviti iz toga za doglednu budućnost i koja zavisi ne samo ali ipak u velikoj meri od ovog parlamenta, od Narodne skupštine.

U svim razgovorima koje smo vodili tokom jučerašnjeg i današnjeg dana u različitim formatima došli smo uvek do ponavljanja dve opaske. Pod jedan, svi sagovornici su potvrdili koliko su dobri bilateralni odnosi između Nemačke i Srbije. Kao drugo, svi su više ili manje nedvosmisleno dali do znanja da od Nemačke očekuju posebnu ulogu u daljem procesu u Evropi, ali i u posebnom odnosu između Evrope, odnosno Evropske unije i Srbije.

I jedno i drugo je novo i nije nešto što se samo po sebi podrazumeva. Niti su nemačko-srpski odnosi bili uvek bliski i prijateljski, niti se uvek uloga Nemačke smatrala posebno konstruktivnom. Samim tim može se primetiti da je došlo do promena tokom prethodnih godina i to je za mene jedan važan privremeni rezultat ne samo ove posete, ali i ove posete, da su promene moguće. I jesu neophodne ubuduće ako želimo da postignemo cilj koji je sve više i sve jasnije, pogotovo sada za vreme nastupnog govora vašeg novoizabranog predsednika države, strateško opredeljenje Srbije u Evropi i s pogledom na Evropsku uniju.

Ja želim, ako dozvolite, da vam kažem nešto i iznesem svoje stavove o ne toliko jednostavnim ali veoma važnim iskustvima Nemačke iz najnovije prošlosti. U ta iskustva spada i zaključak da demokratija nije moguća bez stabilnosti, ali stabilnost bez demokratije isto tako nije moguća. Dakle, jedno je preduslov za drugo.

Kada mi je juče predsednica Skupštine ukazala na to da sam ja prvi predsednik Bundestaga koji je došao u posetu Beogradu, ja sam odgovorio – pretpostavljam da je pre mene u poseti ipak bio, ako ništa drugo, predsednik narodne skupštine NDR-a. Taj parlament je prestao da postoji, cela ta država više ne postoji, zato što taj navodni parlament nije bio izraz suverene volje naroda već instrument za mentorstvo, tutorstvo jednog naroda, produžena ruka jedne stranke a ne ono što zapravo parlament mora i treba da bude u vitalnoj demokratiji – izraz različitih stavova, uverenja i ubeđenja koja treba izraziti i koja postoje u modernom društvu.

Svi znate, poštovane dame i gospodo, da Nemačka nije izvor demokratije; mi to nismo izmislili i trebalo nam je više pokušaja dok nije nastalo ono što svi smatraju posebno stabilnom parlamentarnom demokratijom u Nemačkoj.

Iz tog razloga često ukazujem na činjenicu da je, uostalom, i u Nemačkoj prvi pokušaj da se uspostavi demokratija, pre skoro sto godina, doživeo krah posle 13

godina. Tzv. vajmarska demokratija posle Prvog svetskog rata, s jednim ustavom koji je bio značajan barem na papiru, nije doživela ni punoletstvo.

Među istoričarima danas je nesporno da je među mnogobrojnim razlozima koji su doveli do kraha prve nemačke demokratije najvažniji pojedinačni razlog bilo manjkavo zalaganje demokrata. Prva nemačka demokratija je propala zbog toga što je bilo previše protivnika i premalo pobornika demokratije, i oni koji su se borili za tu demokratiju, koji su nosili odgovornost, kako u vladi tako i u parlamentu, međusobno suparništvo smatrali su važnijim od zajedničke odgovornosti svih demokrata. Upravo je zbog tog neumoljivog i trajno postojećeg suparništva i nesposobnosti za sklapanje konsenzusa i odbijanja neophodnih kompromisa propala prva nemačka demokratija.

Svi znate da su posledice tog kraha demokratije na nemačkom tlu bile stravične, ne samo za Nemačku već i za celu Evropu, zato što je ono što je usledilo posle tog kraha demokratije upropastilo i urušilo Nemačku i ceo evropski kontinent.

Mislim da se bez preterivanja može tvrditi da su traumatično iskustvo kraha nemačke demokratije i sećanje na užasne i stravične posledice tog kraha urezani u genetski kod naše zemlje.

Iz iskustva sa diktaturom i percepcije užasne istorijske krivice koju osećamo prema našim evropskim susedima izraslo je novo shvatanje demokratije i ustavnog poretka, nov i drugačiji stav o neophodnom ophođenju među demokratama, o neophodnom balansu između konsenzusa i kompromisa, između kompromisa i konflikta, između interesa i ubeđenja.

I danas želim da se založim za to, kao što to činim u svim parlamentima, da su kompromisi neophodan uslov za funkcionisanje demokratskog sistema i tako ih treba shvatiti. I ne samo shvatiti nego i primeniti. I te kako dobro znam da je to lakše formulisati nego ostvariti u praksi. Svi smo mi ubeđeni u to da je ispravno samo ono što mi smatramo da je ispravno, i to, naravno, povećava reputaciju da, kada neko zaista smatra i postulira, samo na taj način možemo. Međutim, ako jedna zemlja treba da bude zastupljena u svim svojim institucijama i ako svi želimo da imamo utisak da se ne radi o pojedinačnim stavovima koji nadglasaju ostatak i da što veći broj traži zajednički put, onda to povećava održivost u političkim odlukama.

Mi smo u Nemačkoj, kao što znate, na osnovu nemačkog jedinstva i odluke prve i jedine na slobodnim izborima izabrane narodne skupštine NDR-a proširili teritoriju nad kojom važi ustavni zakon i, za razliku od drugih evropskih zemalja i suseda, imamo iskustvo tranzicije od autoritarnog sistema u demokratski sistem. Iako svako mora da stekne svoja iskustva, mi ono što se da preneti od tog iskustva vrlo rado prenosimo u svetlu našeg iskustva i učestvujemo u procesima u drugim zemljama.

Želim i danas još jednom ukazati na činjenicu da mi ne možemo dovoljno često dati do znanja javnosti da ono što čini demokratiju demokratijom nije postojanje vlade nego postojanje parlamenta. Vlada uvek postoji; otkad postoji čovečanstvo,

postoji i vlada. Parlament je relativno nova pojava istorije i činjenica što postoji vlada nije neka razlika između dva sistema. Međutim, da li postoji parlament i da li postoji neko ko zastupa svoje stavove, ne samo da imenuje vladu nego i da vrši nadzor nad tom vladom, to je nešto što jedan sistem čini demokratskim sistemom.

Želim dodati da ne možete prepoznati demokratiju na činjenici što postoji većina. To jeste tačno, ali je relativno banalna činjenica. Demokratiju možete prepoznati po tome što većina ne može odlučiti o tome da li postoje manjinska prava, nego što manjine imaju svoje neprikosnoveno pravo, koje nisu na dispoziciji većine. I to se mora izraziti u parlamentu. Kako može u društvu da raste shvatanje o tome da manjinska prava jesu neprikosnovena ako se to ne praktikuje u parlamentu?

Kao treće, naravno, parlament ima smisla samo onda kada pored stranaka koje su u vladi postoje i one koje su u opoziciji, a ta opozicija isto tako ima svoje stavove i interese. Iz tog razloga želim izraziti svoje izrazito poštovanje prema razvoju koji se može primetiti u ovoj zemlji već nekoliko godina.

Ne mogu razumeti što ste vi rekli, inače bih se osvrnuo na to, ja se izvinjavam, ali želim to povezati sa ohrabrenjem da ono što se smatra sasvim očigledno neophodnim, naime da se nastavi reformski put i da se pri tome ima na umu da ova zemlja ne samo da mora sprovesti ekonomske reforme nego, sasvim očigledno, i političke reforme.

Ako sam dobro razumeo govor novog predsednika, da je najavio dijalog o konstitucionalnim pitanjima, onda mislim da je zapravo najvažnije mesto za takav dijalog upravo ovaj parlament, gde inače možemo voditi takvu raspravu na koji način treba promeniti Ustav u interesu razvoja zemlje uopšte, a pogotovo s pogledom na pristupanje EU.

Već pet godina Srbija ima status kandidata, a ja sam upravo imao priliku da sa članovima Nemačko-srpske grupe prijateljstva razgovaram na ovu temu. Pet godina je u svakom slučaju duže od jednog mandata, ali podsetio sam da je nakon tranzicije sa autoritarnih komunističkih sistema u Srednjoj i Istočnoj Evropi trebalo 14 godina dok Poljska, Mađarska, Češka Republika i druge države članice nisu postale države članice EU i da članstvo u EU nije automatizam već da se radi o odluci o pripadnosti jednoj zajednici država koja praktično deli zajednička uverenja o demokratskim principima, o kojima se ne može pregovarati i koje takođe karakteriše zajednička spremnost da se sve više zadataka zajednički odrađuje.

Ne može se uopšte proceniti na kom je nivou postavka ovog zadataka. U krajnjoj liniji, ne radi se ni manje ni više nego o spremnosti da se odrekemo određenih delova suvereniteta koje bismo mogli da zadržimo za sebe ali koje u zajednici država delimo sa drugima u uverenju da ćemo na ovaj način ostvariti veći uticaj na istoriju i na događanja u periodu globalizacije.

Ovih dana počinju pregovori sa jednom državom članicom EU koja to više ne želi da bude. Lično smatram da je to, istorijski gledano, pogrešna odluka, ali je odlika zajednica država da niko nije primoran da joj pristupi i niko nije primoran da ostane ukoliko veruje da će se bolje razvijati van zajednice nego što će se razvijati u njoj. Ali taj aktuelni primer nam pojašnjava da ovde ne govorimo o članstvu u nekom teniskom ili golf klubu, mi govorimo o članstvu u zajednici država sa visokim uzajamnim očekivanjima i zahtevima i moramo znati da li zaista želimo da uđemo i da se upustimo u to.

Mi smo sa interesovanjem i simpatijom primili k znanju da se Srbija opredelila za tu stratešku opciju za sebe i da je istu proglasila. Budući da smo zainteresovani za razvoj ovog regiona kao dela Evrope, moramo imati takav interes i dokazali smo da ga imamo.

Mi u odnosu na tu stratešku poziciju nismo samo otvoreni, već smo izrazito naklonjeni takvom stavu i ne može se prevideti da proteklih godina Nemačka nije bila samo najvažniji trgovinski partner Srbije već i najvažniji donator kad je u pitanju razvoj u društvu, u najrazličitijim segmentima društva, što potvrđuje našu zainteresovanost kako za ovu zemlju tako i za ovaj region.

Drage kolegice i kolege, dame i gospodo, imam jasnu predstavu, koju sad ne mogu u pojedinostima da izložim, niti želim, kako će istoričari posmatrati kretanje u Evropi na početku 21. veka, kako će sve to opisivati. U svakom slučaju, mi živimo u iz temelja promenjenom svetu, u kom Evropa odavno više nije prirodan centar zbivanja u svetu. U tom kontekstu i te kako postoji uverljiva pretpostavka da u takvom jednom promenjenom svetu sopstvene interese možemo najpre uspešno ostvariti ako ih ostvarujemo zajedno, ne pojedinačno, ne svako za sebe, a nikako protiv drugog, protiv svog suseda.

Svi smo Evropljani, sa ove i sa one strane Evropske unije. Svi imamo slobodnu odluku da učestvujemo u tom velikom evropskom projektu ili da prosto odustanemo od toga, ali moramo da budemo svesni da Evropa nije samo veliko obećanje. Evropa je i velika uzajamna obaveza. I samo sa tim obavezama, u koje dobrovoljno ulazimo, možemo da ostvarimo to veliko obećanje. U tome mi Nemci želimo i dalje da učestvujemo, želimo da ostvarimo doprinos koji možemo i pozivamo sve koji žele u tome da učestvuju.

Zahvaljujem se najsrdačnije za ovu retku priliku da u ovoj prostoriji imam priliku da vam izložim ovo što sam izložio i radujem se saradnji naša dva parlamenta u narednim godinama. Zahvaljujem se.

PREDSEDNIK: Zahvaljujem Njegovoj ekscelenciji na obraćanju.

Zaključujem Osmu posebnu sednicu Narodne skupštine Republike Srbije u Jedanaestom sazivu.

(Sednica je završena u 12.40 časova.)